

Облікова картка дисертації (ОКД)

Шифр спецради: ДФ 35.051.089

Відкрита

Вид дисертації: 08

Державний обліковий номер: 0823U100057

Дата реєстрації: 06-02-2023

1. Відомості про здобувача

ПІБ (укр.): Ключинська Наталія Василівна

ПІБ (англ.): Kliuchynska Nataliia Vasylivna

Шифр спеціальності, за якою відбувся захист: 025

Дата захисту: 03-02-2023

На здобуття наукового ступеня: Доктор філософії (д.філ)

Спеціальність за освітою: Музичне мистецтво

2. Відомості про установу, організацію, у вченій раді якої відбувся захист

Назва організації: Львівський національний університет імені Івана Франка

Підпорядкованість: Міністерство освіти і науки України

Код ЄДРПОУ: 02070987

Адреса: вул. Університетська, буд. 1, м. Львів, Львівська обл., 79000, Україна

Телефон: 380322616048

E-mail: zag_kan@lnu.edu.ua

WWW: <http://www.lnu.edu.ua>

3. Відомості про організацію, де виконувалася (готувалася) дисертація

Назва організації: Львівський національний університет імені Івана Франка

Підпорядкованість: Міністерство освіти і науки України

Код ЄДРПОУ: 02070987

Адреса: вул. Університетська, буд. 1, м. Львів, Львівська обл., 79000, Україна

Телефон: 380322616048

E-mail: zag_kan@lnu.edu.ua

WWW: <http://www.lnu.edu.ua>

4. Відомості про організацію, де працює здобувач

Назва організації: Львівський національний університет імені Івана Франка

Підпорядкованість: Міністерство освіти і науки України

Код ЄДРПОУ: 02070987

Адреса: вул. Університетська, буд. 1, м. Львів, Львівська обл., 79000, Україна

Телефон: 380322616048

E-mail: zag_kan@lnu.edu.ua

WWW: <http://www.lnu.edu.ua>

5. Наукові керівники та консультанти

Наукові керівники

Сиротинська Наталія Ігорівна (д. мист., доц., 26.00.01)

6. Офіційні опоненти та рецензенти

Офіційні опоненти

Шуміліна Ольга Анатоліївна (д. мист., професор, 17.00.03)

Зосім Ольга Леонідівна (д. мист., професор, 26.00.01)

Бермес Ірина Лаврентіївна (д. мист., професор, 26.00.01)

Рецензенти

Ферендович Мар'яна Василівна (к. мист., доц., 17.00.03)

7. Підсумки дослідження та кількісні показники

Підсумки дослідження: 22 - Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Кількість сторінок: 210

Кількість додатків: 3

Ілюстрації: 66

Таблиці:

Схеми:

Використані першоджерела: 211

Кількість публікацій: 11

Кількість патентів:

Впровадження результатів роботи:

Мова документа: Українська

Зв'язок з науковими темами: № 0117U001314, 0120U101905

8. Індекс УДК тематичних рубрик НТІ

Індекс УДК: 78.07, 78.03(477), 783.6(477)(043.5)

Тематичні рубрики: 18.41.51, 18.41.09.11

9. Тема та реферат дисертації

Тема (укр.)

Історично інформоване виконавство та риторичні параметри сучасної інтерпретації української партесної музики (на прикладі творів М. Дилецького та І. Домарацького)

Тема (англ.)

Historically Informed Performance and rhetorical parameters in modern interpretation of Ukrainian partes music (on the example of M. Dyletskyj's and I. Domaratskyj's works)

Реферат (укр.)

Дисертація представляє комплексне дослідження проблеми інтерпретації партесної музики в руслі історично інформованого виконавства. Така інтерпретація вибудовувалася на основі інформації про виконавську практику певного історичного періоду, отриману з музично-теоретичних й виконавських трактатів того часу. Музична епоха, що особливо привернула увагу історично зорієнтованих виконавців, – доба бароко. Важливим елементом барокового світобачення було сприйняття музики як божественного мистецтва, яке виховує, змінює й підносить серця людей. Митцями доби бароко розроблена теорія музичних афектів – широкого спектру емоцій втілюваних у музиці, спрямованих на сприйняття й пережиття слухачами. Тому на музичну мову проєктують засоби риторичного мистецтва, формуються спеціальні виразові засоби – музично-риторичні фігури, передбачається наявність додаткової семантики й алегоричного змісту композицій. Зростають вимоги до музикантів, які поєднують особистісні, духовні, емоційні, інтелектуальні та професійні якості виконавців. Українська музика бароко найяскравіше представлена партесною творчістю. Багатоголосий партесний спів було запроваджено в літургійну практику православної традиції наприкінці XVI століття. Жанр партесного концерту сформувався у другій половині XVII століття як наскрізна музична форма, що розвивається відповідно до словесного тексту й законів риторики. Партесний спів розвивався при монастирях, митрополичих кафедрах й освітніх осередках: братських школах, колегіумах й у Києво-Могилянській академії. На заняттях музики в академії студенти вивчали теорію, нотну грамоту і спів, а гра на музичних інструментах заповнювала дозвілля. Важливими центрами розвитку партесного співу й музичної освіти на території України були Луцьк, Острог, Львів, Унів, Почаїв, Київ, Чернігів, Харків та Переяслав. Взаємозв'язок семантики слова й музичного втілення є особливою виразовою сферою партесних композицій, тому риторичне осмислення їх музичної мови необхідне для розуміння й виконання музики цього стилю. Науковою новизною дисертаційного дослідження є характеристика риторичного стилю письма Миколи Дилецького й Івана Домарацького та виділення спільних засобів, що творять образ риторичної мови партесних творів. Риторичні засоби у творах М. Дилецького служать збагаченню афективної сфери композицій, натомість у партесних концертах І. Домарацького риторика цементує музичну форму й увиразнює текстові акценти догматичного й дидактичного значення. Обидва композитори персоніфікують образи літургійного тексту за допомогою засобів музичної мови. Спільним для письма обох композиторів є спеціальна семантика певного типу музичного розвитку. Зокрема поліфонічна й імітаційна фактура є символічним втіленням кількості, а категорія вічності відтворена спільним акордовим комплексом – низхідним рухом паралельними тризвуками. Історично інформована інтерпретація одного твору передбачає самостійне редагування виконавцем нотного тексту, відповідно до його знань про тогочасну виконавську практику. Важливими виразовими засобами на трактування яких впливає теоретичне дослідження є темп музичного твору, співвідношення темпів при зміні метру, музична артикуляція, загальна динаміка, кількість та розміщення виконавців. Співвідношення темпів при зміні метру в партесному творі може відбуватися кількома способами (відповідно до музичного й словесного контексту): за пропорційними співвідношеннями, за тотожним ритмічним мотивом, як у сучасній практиці, або за співвідношенням, згаданим в анонімному трактаті «Препорцья». Музична артикуляція партесних композицій передбачає свідоме відтворення вербального тексту й стосується фразування, поєднання штрихів, застосування артикуляційних пауз, акцентування ритмічних і мелодичних вершин. На межі артикуляційних і динамічних виразових засобів лежить прийом *messa di voce* – роздування звуку і його поступове згасання. Виконавський засіб *messa di voce* відображає естетику барокового звуковедення і підкреслює контраст мелодико-ритмічного розвитку різних голосів хору. Властивою для партесної музики є контрастна динаміка й особливе відчуття акустики приміщення, об'єм якого заповнюється просторовим розміщенням виконавців й спеціальними динамічними ефектами. Науковою новизною дослідження є формулювання алгоритму вивчення й виконання партесного твору диригентом з урахуванням давніх праць й досвіду історично інформованих виконавців. Результати дослідження можуть бути використані у наукових та освітніх студіях партесної музики, барокового виконавства й музичної риторики, зокрема риторики в українській музиці XVII–XVIII століть. А сформована модель інтерпретації партесного твору відповідно аплікована у творчій діяльності сучасних хорових колективів та навчальній роботі студентів-диригентів.

Реферат (англ.)

The thesis represents a complex research of interpretation of Ukrainian partes music in the terms of Historically Informed Performance. The authentic interpretation implied original sound of the composition intended by the author. Thus, such interpretations were built on the knowledge of performance practice of the definite historical period, retrieved from musical

treatises of the time. The epoch, which attracted the most attention of historically informed performers, was baroque. One of the most important mind-sets of baroque period was regarding music as divine art, its main function was to nurture, transform, and elevate the human hearts. Baroque artists developed the theory of musical affects that is a wide range of feelings embodied in music and to be understood and embraced by listeners. Due to this idea the rhetorical means were applied to music. The musical rhetorical figures were formed and learned, and the special semantics was expected to be retrieved from the composition. The exemplary image of professional musician was formed with emphasis on high requirements to his personality, musical taste, knowledge, and technique in their integrity. Ukrainian baroque music is mainly represented by partes works. The partes singing was cultivated in monasteries, metropolitan residences, and educational centres that is brother's schools, collegiums, and in Kyiv-Mohyla Academy. In the music lessons students had been taught singing, musical notation, and musical theory, and had mastered their musical instruments at leisure time. The partes singing was cultivated in Lutsk, Ostrog, Lviv, Univ, Pochaiv, Kyiv, Chernivtsi, Kharkiv, and Pereyaslav. The correlation between verbal semantics and its musical realization is a significant attribute of musical expression in partes works. That is why the rhetorical perception of musical language of the compositions is absolutely necessary to understand and interpret this music. The scientific novelty of the research is a characteristic of rhetorical style of both composers, and the selection of mutual means which represent the national version of rhetorical language in partes works. Rhetorical tools in M. Dyletskyj's compositions are more emphatic, while the concerts of I. Domaratskyj reveal the structural and didactical functions of rhetoric. Both composers personified Biblical characters using different elements of musical language. The mutual attribute of their rhetorical style is an intentional special meaning of definite kind of musical development. For example, the symbolic embodiment of quantity was represented by polyphonic structure (especially imitative polyphony), and the symbol of eternity was a complex of chords – the descending parallel triads. Each performance of the early music work should include the redaction of the musical text prepared by the performer (conductor) himself as it was usual for baroque performance practice. Expressional means, decision on which is deduced from the theoretical research, are tempo, correlation between tempo and meter changes, musical articulation, general dynamics, and finally, quantity and disposition of musicians. The tempo correlations in meter changes can be realized in several different ways, each in correspondence with musical and verbal context. Such correlations can be measured by proportions, by identical rhythmic motive, similarly to the modern metro-rhythmic practice, and in the manner described in the anonymous treatise «Proportion». The musical articulation in partes works should reflect the thoughtful reproduction of verbal text. It concerns the phrasing, combination of the touches, application of the articulation rests, rhythm and melodic accentuation. On the junction of musical articulation and dynamics lays the sound effect called *messa di voce*. This expressional tool was inherent for baroque sound emission and voice-leading furthermore, it also highlighted the contrast in melodic and rhythmic development of different choral parts. The most natural for partes music is the contrast dynamics. Historically informed interpretation implies also a special account of acoustics. The space of the stage (or other concert room) has to be filled with sound stereophonically through the disposition of performers, special dynamic effects and expressive musical articulation. The scientific novelty of the research is a formulation of an algorithm of learning and performing the partes music by the modern conductor. This process includes knowledge from early treatises and practical experience of historically informed performers. The results might be used in the subsequent studies of Ukrainian partes music, baroque performance, and musical rhetoric (especially the rhetoric in Ukrainian music of the 17th and 18th centuries). The described pattern of interpretation of partes works might be also applied into performances of Ukrainian choirs and ensembles, as well as into educational programs for choral conductors.

Голова спеціалізованої вченої ради: Довгалюк Ірина Сергіївна (д. мист., професор, 17.00.03)

Головуючий на засіданні: Довгалюк Ірина Сергіївна (д. мист., професор, 17.00.03)

Підпис

М.П.

Відповідальний за подання документів: Жак О. В. (Тел.: 380636075982)

Підпис

**Керівник відділу реєстрації наукової діяльності
УкрІНТЕІ**

Юрченко Т.А.